

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmota 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmota 50 novč. Izvan carevino više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga svo pokrvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po narodnoj cijeni. Pisma neka se šalju platjene poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se *Via S. Francesco N.º 4, piano I*

Godina VII.

U Trstu 1. Maja 1876.

Broj 9.

Pogled po svijetu.

U Trstu 30. travnja 1876.

Neizvjestnost, o kojoj smo posljednji put govorili, traje i danas. Još ni sad nitko ne zna, kako će se poravnati stvari između Austrije i Ugarske glede carine i narodne magjarske Banke, akoprem su se i u ovo petnaest danah naši i priekolitavski ministri više puta sastali, da dokončaju taj posao. Na bilo kako mu drago, mi ćemo ipak opet svoju reći, da si naime Niemci i Magjari neće radi toga očuh izkupati, jer njim na koncu konca nestoji nego do gospodstva, jednim u ovoj, a drugim u onoj polovici carstva, pa će svo žrtvovati samo da ga uzdrže. Govorilo se, da će se pred-Delegacijami još jedanput za kratko vrijeme sastati carevinsko vieće, al je opet sve zamuklo.

Naša braća Česi su dne 23. tek. imali liepu narodnu svetkovinu, slavili su naime svojega povjestničara, starinu Palackoga, koji je uprav dogotovio povjest česke Kraljevine, te tim doprobuđio sa svog stogodišnjeg sna onaj čestiti narod. I tom se prigodom pokazalo, da se razna slavenska plemena svaki dan bolje poznaju i ljube, jer je tu bilo čestitkah i pozdravah ne samo iz Česke, nego takodjer iz svih ostalih zemaljah slavenskih u carevini i izvan carevine.

Kako smo već u zadnjem broju rekli, Andrassy nije uspio sa svojim reformami u Turskoj, jer su Kršćani izjavili, da oni pristaju na nje, al da neka tko Tursku prisili, da jih izvede; a Turska ne samo da jih nemari izvesti, akoprem je obećala, nego đapače u ovo zadnje doba da je očito rekla, da joj to nije moguće. Andrassy pako bi rado prisilio Kršćane, da se pokore Turskoj i bez njegovih reformah, ali toga nesmije radi sto i sto uzrokah. Ustaši nadalje, ostavljeni sami sebi, gone Turke gdje god mogu, pa su jih i u ovo petnaest danah potakli više puta u Bosni i Hercegovini, gdje je Turska izgubila silnu vojsku. Što Srbija nije još ni sad prešla granice, vele da je tomu uzrok, što hoće, da narod obavi svoje proljetnje radnje te si tako osigura ljetinu. Govori se da joj je Engleska osigurala zajam, što joj treba, da može vojevati. S druge strane se čuje, da se je turski car obratio na egipatskog podkralja, neka mu pošlje vojske u pomoć, al da se ovaj usteže pristati na taj zahtjev.

U Franceskoj i u Italiji novi ministri hoće da promjene sve prefekte iliti po našu namjestnike. Cara Aleksandra očekuju u Berlinu, kamo da će prispjeti sa ministrom Gorčakovim i mnogim diplomatičnim osobljem, pa se nagadja, da će se tamo ovaj put govoriti u prvom redu o istočnom pitanju. Dobro je znati, da se čitalo u novinah, da diplomacija namjerava iz Bosne i Hercegovine skovati novo kraljestvo, koje bi moralo priznati nad sobom neka-kvo tursko gospodstvo, kao što ga sad priznaju Srbija i Rumunjska. Ma neka, samo da tamo Turci neharaju, kao što su harali do sada. Viesti, što dolaze iz Rima, kažu, da se je kardinal Antonelli opasno razbolio. Prestolonasljednik engleski vratio se sa svog puta iz Indije.

Dopisi.

Izpod Učke.

Nijedan narod neima neprijatelj, koliko naš; nam se valja boriti s Talijani i Niemci, onda s Magjari i Turci. Ta je borba naravna. Ali naš najljutiji neprijatelj je kod nas, u naših njedrih; to naravna. Ali naš najljutiji neprijatelj je kod nas, u naših njedrih; to je onaj, koga mi hranimo; to je onaj, komu, naš poštenu seljak je onaj, koga mi hranimo; to je onaj, u kojih žilah čista hrvatske klobuk, kad ga susretnu; to je onaj, u kojih žilah čista hrvatska krv teče, koji zatajuje svoj narod, koji se srami svog imena. Kod drugih narodah sve je obratno, što se tiče narodnosti: kod drugih narodah, a i u ostalih krajevah naše domovine, ljudi koji su nešto više prosyjetljeni, podučavaju seljaka, kako valja da ljubi svoj narod i svoj jezik; kod nas u siromašnoj Istri, podučavaju ga takvi ljudi ljubiti sve što je tuđe, a mrziti sve što mu je najsvetije kao po zakonu naravnom. Prosti je narod u Lovranu, na Voloskom kao i u celom našem kotaru nepokrvari i pošten, velim pošten jer ljubi

svoj jezik i znade što je. Onaj dio naroda, kojemu se čini da je naobražen, mislim u obće, pokrvari je te neima pojma ni o narodu, ni o domovini. Kod drugih narodah trse se naobraženi ljudi, da se čini bolje svojim jezikom upoznaju, kod nas se trse da ga čim prije zaborave. Nekoji koji su se dočepali srećom visokog klobuka i crnog kaputa, zanemaruju hrvatski jezik, u kojem su izključivo govorili do svoje petnajste ili dvadesete godine. U talijanskom jeziku nemogu se izraziti, te se u istiai čovjek s njimi nemože o nikakvoj, onako malo više malo manje znanstvenoj stvari razgovarati. Ti slavni učenjaci, koji misle da su sve znanosti proučili, pozobali, prožvakali i progutali, nisu u stanju da se razume niti s pravim Talijanom, niti s čovjekom, koji govori čisto hrvatski. Ta gospoda mogu se razgovarati samo među sobom, jer se samo među sobom mogu razumjeti, hrbljujući taj svoj novi šareni hrvatsko-talijanski jezik i rigajuć i sipljuć proste psovke na narod, koji jih trpi u svojoj sredini, na narod iz kog su potekli. Zabvalimo Bogu, da jih neima mnogo!

Velika, ogromna je naša nesreća, što nekoje od naših gospojicah neće moći odgojiti poštenih i svicstnih gradjanah. Kako da postane pošteni gradjanom diete, kojeg se majka srami govoriti svoj jezik? Djevojka odgojena na ladanju, (u selih) izvan zida naših gradićah, govori veoma liepo čakavsko naričeje. Kad postane majkom razgovara se svojim milim čedom u jeziku njezinih djeđovah. Srećne li majke! Kei mornareva ili zanatličina, rodjena u gradu, dok je malena, govori hrvatski, skakutajuć bosa i vesela po trgu ili placi. Kad ponaraste, pročita dva ili tri talijanska romana, izvorna ili prevedena iz francuskoga, pokrvari si često i srce i pamet te se počme sramiti jezika koga ju je majka naučila. Meni je rekla jedna takva *signorina*, da su Vjerenici (*I promessi sposi*) veoma dosadan i suboparan roman. Jest, ljuta je naša rana, što nisu naše žene domorodkinje i zlo po nas ako se to brzo nepromieni. Vidio sam mnogo Francuzkinjah, Talijankinjah i Niemciah, jer sam dosta vremena boravio u dotičnih zemljah, vidio sam kakvom ljubavi plante za svojom domovinom, kako obožavaju svoj jezik, kako su uznešene, kad se govori o narodnih spomenah. Parižkinji, kad ju sjetiš na žalostne časove slavne domovine, oko se orosi, te ti se čini, da vidiš angjele osvete. Zašto niste vi takve o Voloske, Lovranske i Mošeničke *signorine*? Zar ste vi nešto više od hrvatskih banicah, od gospodjah i kćerkah naših učenjakah i spisateljah, od naših groficah, i od naših barunicah? Nesretnice, vi se stidite govoriti jezik, u kojem se razgovaraju knjeđinje i knezovi, u kojem se razpravljaju najvažniji državni poslovi. Vi ste djevojke, al ćete postati majke, odgojiti ćete sinove, koji će se sramiti svog jezika, kao što se ga i vi sramite; sinove, koji će, kad njim se pruži prilika, lagati kao onaj mladi gospodičić, koji je u uredu na hrvatsko pitanje, odakle ste vi, talijanski odgovorio, *da Volosca*, i koji je bezsramno lagao, da nezna hrvatski jezik, kad mu je razuman činovnik, da mora poznati taj jezik, budući rodom iz Voloskoga. Takav je čovjek ili prevejana ništarija, ili velika izvanredna bena. Što takva može izustiti samo kakov gospodičić, koj neima u tikvi nego slame, pilotine i vjetra. Hajd da je sama slama i pilotina, nebi jošte bilo lošo, al taj nesretni vjetar, taj sve to vrti i mieša u labanji.

Djevojke, koje pojmite, što znači sveta rieč domovina, budite oprezne, pazite se takvih junakah, jer valja da znate, da čovjek, koji neljubi i neštuje svoj narod, nemože ljubiti i štovati niti svoje supruge, ni djece, ni nikoga. Djevojke valja da znate, da će čovjek, koji je zatajio, prodao i prevario svoj narod, hoće i vas zatajiti, prodati i prevariti. Ljubav je domovine najuzvišenije, najnesobičnije čuvstvo, i tko tog čuvstva u sreću neima, taj nemože imati kakvo drugo, jer je ono temelj svim ostalim. Pazite se dakle takvog nitkovića; on se nebroji, on nespada među poštene ljude, on je dostojan vašeg prezira, a ne vašeg štovanja i vaše ljubavi.

Stvar je stara, da bez muke neima nauke. Kad se svi narodi sile, da čim pravilnije pišu i govore svoj jezik, zašto nebismo se i mi u tu svrhu trudili? Uči, pak govori. Ja mislim, da neima smičniji stvari na svijetu, nego kad čuješ u kavani na Voloskom, ili na javnom trgu u Lovranu, onako odriešito, kakvog tikvana

svoj sud izreći o ljepoti hrvatskog jezika. Da tko tog učenjaka zapita najjednostavniju stvarcu iz slovnice budi kojeg jezika, gledao bi kao tele u nova vrata. Na stolu na kojem pišem, nalazi se djelo Tommasea; nebi mi bilo teško prepisati iz tih djelah, što on veli o ljepoti hrvatskog jezika. Nu čemu? Pametni i prosvjetljeni ljudi to poznaju, a oni, za koje pišem, ili nebi možda razumjeli, ili bi držali sebo za pametnije i mudrije od Tommasea, kad bi pročitali njegove rieči.

Naše djevojačke škole nevičede nit šupljeg boba, ili bolje rekuć mi jih nit neimamo. Nu da vidimo, što rade cijeli dan mlade djevojčice, kćeri naših brodograditeljah? Šiju, krute i popravljaju košulje i ostalu rubeninu brata si kapetana. Bilo bi liepo i hvale vriedno, kad bi naši brodograditelji kadgod iztrgnuli te hlače i košulje iz rukuh svoje kćerce te joj dali knjigu i to narodnu, da nauči svoj jezik. Istina je, da bi na taj način ti okrutni otc i mogli iz nekoliko novčićah manje u žepu, novčićah, koje bi dali kakvoj siotici, al bi njihova kćerka štogod naučila.

Kako vidimo, kod nas neide kako bi valjalo, nu nesdvojimo, budućnost je naša, ako sile našim vrlim sveštenikom ne malaksaju. Valja pripoznati, da duhovnici našeg kotara rade neumorno za dobrobit i napredak naroda. Ne, duh svijesti neće obumrieti, iskra rodoljubivog zanosa neće utrnuti u njihovih srcih! Slava njim!

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE TRINAESTO. Gospodarsko računarstvo. (Konac)

- P. Ja nisam nikad čuo govoriti o tako zvanom *Računarstvu*; izvolite mi, molim vas, o tom vi štogod reći!
- O. Nije ni moguće, da bi bili čuli govoriti o *Gospodarskom računarstvu*, čim gospodari u obće ni noznaju za kakvo računarstvo, pa zate i jesu škodni i nazadni, a mogli bi liepo napredovati?
- P. U čem dakle stoji *Gospodarsko računarstvo*?
- O. *Gospodarsko računarstvo* stoji u bilježenju dan po dan svih poslovah, što jih je gospodar obavio; koji tim putem dodje do jasna spoznavanja, da li se mućio za što il za ništa, da li je izgubio il dobio.
- P. Koji su ti poslovi?
- O. Ti poslovi jesu *trošak* i *muka* kod obdjelivanja zemlje. Jer buduć da zemlja nosi, ako čovjek na nju troši i ako se na njoj mući: jest očevidno, kad spravi ljetinu te ju procieni i uzporedi sa *troškom* i *mukom*, da uprav zna, je li na dobitku il na zgubitku.
- P. Navedite mi jednu priliku, da mogu razumjeti, što kažete.
- O. Veoma rado; evo je. Svaki gospodar, kad hoće da bude pravi gospodar, mora prije svega proračunati; koliko mu valja grunat il zemlja, koju obdjeljuje, da vidi, koliko bi mu nosila, kad bi to bio gotov novčani kapital, pa kad bi ga dao na interes toliko po sto, koliko mora dati on, ako mu treba uzeti novacah na posudu. Postavimo, da mu je grunat vriedan 10,000 (deset hiljadah) forinti, pa da je te novce dao na posudu samo po 6% (šest po sto); to bi već imao na godinu 600 f. čista dohodka bez svake muke i bez svakoga stroška. Kad je učinio taj račun, onda neka zabilježi dan po dan i novčić po novčić, što je potrošio kod grunta za *sluge* i *služkinje*, za *težalce* i *težalčinje*, za *nabavu* i *popravu težalčkoga orudja*, za *kupnju* i *uzdržavanje stoke* (blaga), za *sjeme* (il ako ga nije kupio, neka proračuna, koliko je vriedno); nadalje za *porez* iliti *štibru* (franki) i ostale *dače*, za *popravljenje* i *uzdržavanje kuće* i drugih gospodarstvu potrebnih sgradah, kakono stajah, svislah itd., za *popravljanje* i *poboljšavanje* samoga grunta; naposljedku neka računna *toliko na dan* za sebe i za svako odraslo čeljade u kući, na koncu neka učini račun, koliko bi mu sav taj novac nosio na godinu, kad bi ga *ukamatio* iliti *dao* na interese. Postavimo, da je naračunao samo 1000 f., to bi bilo odmah 60 f. na godinu, a skupa 660 f.
- P. Pa kad bude sve to pobilježilo i zapisao, kako će doznati, da li je na dobitku il na gubitku?
- O. To je veoma lahko. Onim naime redom, kojim spravlja ljetinu bilo od zemlje bilo od blaga, neka zapiše, koliko valja iliti vriedi po običnoj trgovačkoj cieni; onda neka zapiše također po istoj cieni sve, što je potratio sa svojom družinom, da se prebrani; pa na koncu godine, t. j. tamo o Svisvetih, neka proračuna i uzporedi jedno s drugim, što je potrošio i što privriedio, i eto mu kao na dlanu svega njegova gospodarskoga il napredka il nazadka. — Kako dakle vidite, on mora držati u tu svrhu dvie navlašne iliti napošne gospodarske knjige, jednu naime, u koju će pisati troškove, a drugu

u koju će pisati ljetinu, kao i po što je što prodao, il bi mogao prodati ono, što misli u kući potratiti.

- P. Jest, a vidim i to, da je *Gospodarsko računarstvo* veoma koristna stvar, kao takodjer, koliko valja i poljodjelcn, kad zna pisati i računati, te držati u redu svoje gospodarske knjige. Dapače ja mislim, da bi se morala djetea već u školi učiti, kako treba voditi gospodarske knjige, jer bi im to mnogo više koristilo, nego nekoje druge prtljarije, kako na primjer talijanski il njemački jezik, bez kojih se dade i kod nas bas liepo živiti i napredovati.
- O. Da se djetea u školi uče, voditi gospodarske knjige, to stoji u vladi, koja škole ravna i upravlja i ja se tvrdo ufam, da će vremenom vlada i na to misliti, da će se naime i kod nas kmetska djetea odgajati prama svojem kmetskomu stališu.
- P. Bilo bi već jednom i vrieme.
- O. Nu Gospodarsko računarstvo nesluži samo tomu, da gospodar zna, da li je dobio il zgubio, nego takodjer da može popraviti i poboljšati svoje gospodarstvo.
- P. Na koji način?
- O. Evo vam u kratko odgovora. Pravi gospodar mora pisati i držati račun od svega i svačesa. Na primjer: od *pšenice*, od *kućuruzza*, od *traja*, od *sjenokošah*, od *blaga*, od *šumah* itd. jer samo tako može viditi, u čem mu se valja popraviti, da dobi više, il što mu valja učiniti, da nadomjesti gubitak, što ga je imao pred godinu danah.
- P. Nije li vam moguće, govoriti malo jasnije, da vas mogu bolje razumjeti?
- O. Jest, ali u prilikah, ako vam rači. Jedan je gospodar nasijao 3 hektara pšenice, te spravio je 24 hektolitra, a prodao za 280 for. izviše primio je za slamu 28 f., dakle skupa 308 f. Nu ti nisu svi dobljeni, jer da jih izvadi, poljodjelac je morao potrošiti za *sjeme*, za *popravu orudja*, za *porez*; izviše mora računati, da je zemlja, gdje je dozrela pšenica, izgubila svoju plodnost, da je morao platiti težake, pa da su mu i volovi zaslužili svoju nadnicu (žurnadu). Naposljedku da se na svačih deset godinah mora uzeti jedna neplodna ili izgubljena; da se kuće, staje itd. moraju načinjati; da i sama poljodjelca ide svoja nadnica, sve naime takove stvari, koje se moraju izplatiti iz pridjelane pšenice, vina, *kućuruzza*, *korompira*, *repe*, kao i svih ostalih pridjelakah. Toga radi, razdieliv te troškove prama 24 pridjelana hektolitra, vidi se veoma jasno, da li vas je pšenica, što ste ju prodali, koštala više il manje, to jest, da li ste na njoj dobili il zgubili!
- P. Kako bi mogao zgubiti?
- O. Baš to je ono, česa nepojmo oni, koji nedrže računa od svojega gospodarstva, pa zato i propadu, a da toga ni neopaze, dokle nisu propali. Postavimo na priliku, da vas pšenica, koju ste vi prodali po 8 f., stoji 8. f. 80 nvč. po hektolitr; neima dvojbe, da ste na taj način izgubili onih 80 novčićah. Kad dakle gospodar na temelju svojih računah dodje do toga spoznavanja, on gleda da ukloni unapred taj gubitak, djelajuć bolje svoj grunat, pripravljajuć umnije gnoj, sijajuć na redje, plievuć gušće puti svoje polje, predižuć na dublje zemlju, mienjajuć razboritije sjeme i sijališće: jednom rieči, ravnajuć se tako, da dođuće godine, mjesto 24 hektolitrah, spravi jih 30 i više, te tako umnoženjem pridjelka trošak si naplati.
- P. Borne sad vas razumjem! sad vidim, kako su na krivom putu skoro svi poljodjelci!
- O. Nu ne samo poljodjelci, nego i oni posjednici, što daju zemlju na polovicu. Mnogi od tih, kad bi dobro račun učinili, uvidili bi, da im imetak nenosi ni 3%, tim da bi za njih bilo koristnije, kad bi ga prodali, te novac ukamatali 6% i više; il bi bili prisiljeni izučiti se bolje u poljodjelstvu, da im zemlja više nosi, pa da se otmu gubitku i da mogu laglje smagati svakojake dače, koje dan danas grunat pritišću.
- P. Razložite mi, molim vas, kako se de vodi to *Gospodarsko računarstvo*, bez kojega eno neima dandanah napredka?
- O. Nešto o tom sam vam već i u ovom razgovoru natuknuo (naučnuo), zato vam netrebam nego ponoviti, da se tomu hoće navlašna knjiga, što se zove *Upisnik*, u koju se zapisuju svi troškovi svi *dohodci*, sve *vjerivo* (krediti), jednom rieču svi poslovi, što jih gospodar obavi dan po dan. A buduć, da su ti poslovi razne vrsti, tako treba svakoga od njih zapisati u svoj vlastiti razred; na primjer *trošak* na jednoj strani, a *dohodak* na drugoj; i tako dalje. U tu svrhu, kako već rekoh, trebaju dvie *knjige*; jedna, kojoj se veli *Dnevnik*, jer u nju idu svakidanski poslovi kako nalete; onda druga, kojoj je ime *Matica*, jer su u njoj popisani i zabilježeni gospodarski poslovi svaki po sebi, po svojoj naime vrsti. I eto, na taj jedini način počima gospodar poznavati svoje gospodarstvo te hoditi, što no rieč, po pravom putu. A ja mislim, da nebi bilo s gorega, kad bi naša gospodarska družtva priredila za kmetske gospodare rečene *Računarske knjige* prama svojemu izkustvu

i prama potrebi našega puka, pa jih onda dala tiskati, da jih može narod po priličnoj cieni u svakoj knjižari dobiti, te tako u svih svojih poslovih priviknuti redu, bez kojega neima napredka. S preda bi trebalo staviti naputak, kako se valja knjigom služiti, da ju može rabiti i onaj, koji nije o tom nikad ništa u školi učio.

P. Nego recite mi, je li dosta voditi gospodarske knjige, da dođe gospodar do pravoga poznanja, da li je na dobitku il na gubitku?

O. Nije, jer mu treba znati još mnogo drugih stvari, koje su mu obično nejasne i neizvjestne za vrijeme obdjelavanja grunta. Ako će dakle da postigne, što želi, treba da na koncu tatarske godine popiše natanko sve, što je pridjelao, počamši s *šit-nicom* iliti hambarom i *stajom*, a svršivši *pinicom* (konobom) i *sjenkom* (svislami). Treba, to jest, da naredi tako zvani *Nasaštnik* (inventar). A kad ga je naredio, sve što je našao neka procieni po onoj cieni, po kojoj se što prodaje na najbližem mu tržištu. K tomu neka pregleda svoje težačko orudje i okrutje, da vidi u kakvom se stanju nalaze, pa neka proračuna, koliko vriede. Vriednost svega toga zajedno sračunava jest svota njegova premnoženja. Pa ako se ta vriednost uporedi sa troškom, vidi se kao u zrcalu, da li gospodarstvo nazaduje il napreduje, pa da li se treba toga puta i nadalje držati, il pak drugim krenuti, dokle je još vrijeme.

P. Buduć da govorite u prilikah, ajdede iztomačite mi i to jednom prilikom, da mi laglje u glavu probije i u njoj ostane.

O. Hoću, al držite glavu, da vam ju neodbije. Postavimo, da sam ja uzeo djelati jedan grunat, te da sam donio sobom što u *novbu*, što u *blagu*, što u *hrani*, što u *orudju* itd., glavnicu od 4000 f., pa ako na koncu gospodarske godine nadjem da neimam nego 3000 f., to će bit znak (znamenje), da sam izgubio 1000 f. Ako pak nadjem, da imam 6000 f., bit će znak, da sam dobio 2000 f. Je li tako?

P. Jest, pa baš vidim, da taj vaš nauk nemože nego koristiti i meni i svakomu, koji je rad sebi i svojemu dobru!

O. Bez dvojbe! Jer ako sam na zgubi, hoću gledati, da to nadomjestim, obdjelavajuć bolje svoj grunat; ako sam pak na dobitku, hoću isto tako nastojati, da popravim i ovo i ono, da unapred i više dobim. Sad vidite, da li sam imao pravo, kad sam rekao, da nije moguće, da poljudjelac iliti selski gospodar obdjeljuje napredno svoj grunat bez poljudjelskoga iliti *Gospodarskoga računarstva*?

P. Pošten vam obraz, tako je, hvala vam na liepom nauku!

Po talijanskom.

O SUNCU.

Zemlja, sunce, mesec, pa i sve zvezde, koje smo do sad videli, koje ćemo još ugledati, kao i one, koje zbog velike daljine ni videti ne možemo, nalaze se i kreću se u velikoj prostoriji, što se zove *vasiona*. Kad za mesec znamo, da je 51,000 miljah, sunce da je 21½ miljuna miljah od naše zemlje udaljeno i kad smo računom doznali, da se repate zvezde iz pregrdnih daljinah suncu približuju i u iste take daljine se gube, možemo misliti, kako je velika ta *vasiona*; kad znamo, da se i tamo, dokle ni umom ni računom ne možemo da dopremo, sunca, meseci i druge zvezde kreću, onda slobodno možemo kazati: *vasiona* je *neizmerna*.

Čovjek, stanovnik naše zemlje posmatra samo jedan dio te *vasione*, onaj prostor, u kome se naša zemlja kreće, u kome sunce i druge zvezde sjaju. Pa u tom delu od *vasione* zanimlje naše sunce prvo mesto. Sunce je ona važna zvezda, koja svojom toplotom i svetlošću zagreva i održava svaki život. Nama izgleda kao kakva velika, sjajna kugla. I jeste sunce okruglo: drugi se oblik nebi ni mogao obrazovati pod onim zakonima i uslovima, koji sn gospodarili pri postanku svega. Ovo je usijan žar, gori neprestano, te nama kao i svima ostalim zvezdama, koje se u sunčevom hataru kreću, šalje svetlost i toplotu. Sastoji se iz čestical, iz kojih su i sva nebesna tela i zemlja naša, dakle i ceo svet sastavljen — sastoji se iz kosmičke mase. Od nas je sunce udaljeno: od prilike stoji se iz kosmičke mase. Od nas je sunce udaljeno: od prilike 20 miljuna miljah. Svetlost sunčeva dospe nama na zemlju za 8½ minuta, a svetlost je vrlo brza: za 1 sekund prodje 300 miljuna metara. Kad bi se na suncu opalio top i kad bi se to na zemlji čuti moglo, trebalo bi 15 godina danah, da taj top mi na zemlji čujemo. 15 godinah putuje dakle zvuk sa sunca na zemlju, a zvuk je vrlo brz: za 1 sekund prodje 1751 metar. Kugla bi tok posle 25 godinah na zemlju dospela, a inače kugla iz topa prodje 552 metrah u sekundu. Varena kola, kad bi se sa sunca na zemlju uputila, taman bi posle 350 godinah na zemlju došla, kad bi svaki sat 7 miljah prelazila. Sunce je vrlo veliko nebesko telo: 111,000 miljunah m. ima na površini. 12,000 putah veće je nego naša zemlja, tako da bi iz 1,409,725, naših zemaljah izišlo tek jedno sunce. Masa sunčeva zauzimalje prostor od svojih 3500 biljunah

kubičnih miljah, a to će reći: Kad bi sunce bilo šuplje, pa da se u sred srede sunca zemlja nalazi, mesec u istoj šupljini da prati zemlju u istoj onoj daljini, u kojoj i sada to čini, pa bi još ostalo pola prostora u šupljini sunčevoj, iz čega izlazi, da je sunce 720 puta veće nego i zemlja i mesec i mnoge one zvezde, koje se u sunčevom hataru nalaze i kreću. Sunce kao što vidimo, mase ima od zemlje više, ali je ta masa redja nego u zemlje, od prilike kao ono u mrka ugljena. Opazilo se, a i svaki dan se potrdjuje, da sva mesta sunčeve ploče ne svetle, ne greju pod jednako. Svetlost sunčeva vrlo je jaka, 300,000 puta jača nego u puna meseca.

(Sledit će.)

FRANINA I JURINA.

Fr. Ča 'j novoga, Jurino?

Ju. Niš ni novoga, nego je stara istina, da je velika škoda, da Hrcgovci i Bošnjaki nisu Majari, al Nemci, al barem Židovi.

Fr. A zač to, Jurino?

Ju. A zato, ač bi se bili već otkada turskoga vruga izbavili.

Fr. Ča misliš, Jurino, da su Majari, Nemci i dari Židovi bolji junaki od njih?

Ju. To pak ne! — nego znam, da bi se onda bile malo drugačije *note* svirale, a Turci po njih drugačije plesali.

Fr. Bit će kako deš, al ja vidim, da ipak Turci i njihovi prijatelji po Bosansko-hercegovačkih notah plešu.

Imenik društvenikah

BRATOVŠCINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Filipičić Mate 30 nvč., Jugovac Maria 30 nvč., Stihović Josip 30 nvč., svi u Lindaru — Ravnikar Jakov župe upravitelj u Sisauu 1 for. — Basilisco Jvan župnik u Baderni 3 for. — Hrvati u Zlatnom Pragu sakupili 5 for. 26 nvč.

Stoka bez dobra obroka.

Pise Fr. Sajvrt.

Imade u nas gospodarah, koji, da pokažu drugim svoje imanje, više drže u staji marve (živine) nego li imadu u pojati krme za moći ju (hrane), preko zime, kada je na lancu, onako hraniti, da ne zahiri, te ne dodje u ruke-deraču, već da im bude na probit, ne na štetu. Marva zimi ob onom živi, što dobije od gospodarove ruke; ako li ova presuši, zlo si ga po marvu! I jer većinom marva sbog nestašice dobre i dovoljne krme više je gladna nego sita, stoga biva da ona, umjesto da bude zdrava i čila, hiri i dudi, dok najposlje ne skapa od gladi. Stoga biva, da zlo timarena (gojena) marva zakrhljavi; stoga biva, da na marvi zlo držanoj i slabo hranjenoj imade više kosti nego mesa; više balege (blata) i nečisti, nego li čiste dlake. Stoga biva, da na proljeće, kada se otvori paša, nkućani moradu iznemoglu od glada marvu s kolci i s toljagama dizati sa tleh, kod ju osove na noge. Marva gladna marva jedna! Badava se marvi (našoj) kaže „blago“, dočim u istinu nije ino, van „bogčija“. Ovdje mi na um pada priča, koja se liepo daje uporaviti na našu stoku. Bio neki djak visoke škole, koji šetajući gradom vodio bi na uzici velika no veoma mršava psa za sobom. Jednom ga na ulici sretne njegov jedan součenic, te prošav mimo njega, reče mu: „Taj velikaš morao bi držati dva psa.“ „Dà dva!“ oceri se naj taj iztrošeni kao i drugi mu psetar. „Ta i ovaj jedan jedva se drži od glada.“ Baš stoga bi i morao držati dva,“ reče prvašnji. Jer bi dva laglje uzdržali glad, nego li taj jedan. Kad bi bili dva, jedan dragonu bi kosao buhe, te tako i neosjećali, da su na tašte.“

Kad bi tko bio toli znalčan, te bi upitao: Zašto naši seljaci, a bome i neki gradjani, drže toliku marvu, a neimadu što podavati joj, niti ju čim hraniti, osobito zimi, kad snjeg pokrije zemlju, inje šumu, led potoke? Nato bi se dalo odgovoriti, što je odgovorio gori navedeni djak onomu psetaru. To biva s toga, što više marve može laglje uzdržati glad, nego kad bi bilo samo jedno blažće u staji, a ne imalo šta jesti. Gdje je više marve skupa, ondje jedo-marše liže drugo, te tako ni neosjećaju, da je vrijeme za jesti. Dà, kad bi bilo šta.

Ovo je, mislim, dosti jasno i razumljivo za svakoga, koji hoće da mu krava dađe ne samo gnoja, već da ima i loja. U kratko: Neima masla bez punih jaslaha; nit valja stoka bez dobra obroka. Ima toga i više, što marvu diže; nu od stoke korist mala bez krme (dobre i dovoljne), soli i česala.

(Pučki Prijatelj.)

Neukū Nauka.

Žedja u grozničavih i u vatrūštini (ognjini) ležećih bolesnikah

vrlo se prijatno gasi, kad se daje bolesniku po kriška hladne jabuke, da zubima žvaćući sok iz nje ožimlje i guta. Ovo i vatrūštinu blaži i bolesnika čisto razvedri i razgali, i odlakša mu. Isto to učini i pomoranča, kad je ima. Pomoranča je najbolje načeti na petelje, pa nožićem ispresecati u nutri u njoj one prečage i onda pomalo prstima stiskavajući, sok srkati; a ako nebi bio dovoljno sladak malo sitno stučena šećera u nju usuti i izmešati i podržati, dok se šećer razidje, pa onda srkati. Tako je pomoranča prijatnija, nego sekući je na kriške i onog soka prošipajući.

Kako promuklost prodje.

Kad se odmah priveže pod grlo jašući perja, pa drži-dan i noć, dok ne popusti; ili, kad se stavi na grlo podeblja krpa u vodu umočena i ociedjena, a preko nje sup peškir više puta oko vrata obavije, pa tako vrat drži neprestano uvijen. Krpa ona po novo se pokvasi, koliko god bi se puta osušila. To drži vrat neprestano u pari, a tim promuklost prolazi. Uz to valja svaki čas po malo razmučena jajeta gutati, da se i tim grlo neprestano razblažuje. A ko god je sklonjen na promuklost, neka posle po što je promuklost prešla, u običaj uzme prati vrat, osobito s pred, svaki dan jutrom i večerom hladnom vodom, i hladnu vodu gutati; tim vrat s polja i iz uutra stvrđne protivu hladnoće i nazeba, pa onda promuklost ne dolazi.

Različite viesti.

* Gibanje pučanstva u Austriji. U ovoj strani Austrije (Cislajtani) prošle se godine 1875. rodilo 830,000 osobah; pozakonilo 189,440; preminulo 665,209, med kojimi 37,771 od boginjah iliti kozicah. Starost preko 100 godinah doseglo je 35 mužkih i 52 ženske.

* Tršćansko-Koparska biskupija broji po zadnjem službenom izvješću 303,021 dušu sa 356 duhovnikah. Od ovih su 24 u mirovini, 6 u službi c. k. ratnog brodovlja, a 2 na nauceh. Redovnikah (fratarah) ima 58, nebrojeć laike.

* Promjene u Tršćansko-Koparskoj biskupiji. Preč. g. Dukić župnik Novogmjesta (Cittanuova) bi imenovan kanonikom ove stolne crkve sv. Justa; V. č. g. Ivan Dr. Šust, začastnim kanonikom; m. č. g. Nadrah Anton, podžupnik u sv. Antonu kod Kopra, podžupnikom u Kontovelu. Preminuo je č. g. Škala Matija u 65 godini života.

* Broj pribjeglih kršćanah iz Bosne u kraljevinu Hrvatsku, računa se po zadnjih viestih do 42,000 dušah!

* U Dubrovniku se utemeljuje „Poljodjelska obrtnička zadruga za kupovinu zemaljah u Hercegovini.“ Svrha joj je kupovati od turskih vlasnikah cennu zemlje a prodavati jih kršćanskoj težakoj raji, tako da bez velike teškoće malo po malo vlasništvo prodje u ruke kršćansko. Na tu svrhu izdati će zadruga 10.000 dionicah po 100 franakah; čim bude podpisano 2500 dionicah, početi će se raditi. Promicateljnomu odboru na čelu jesu dva dubrovačka vlastelina, Dr. M. Gjorgjić i Mate Luco Pucić. Proglas je tiskan hrvatski, francuzki, talijanski i njemački.

* U Biogradu su dva trgovca darovala vladi 210,000 for. za vojsku.

* Zelena zastava proroka Muhameda. Turci, videć kako već nemogu nikako odolieti ubogoj raji, koja se neprestaje vitežki protiv njim boriti, nakaniše sada, kako se čuje, razviti protiv njoj zelenu zastavu svoga svetca Muhameda. Ta se zastava čuva u carskom haremu zavita u 40 svilnih zamotkah, a kad se rabi natknu ju na kopljaču dobar sežanj visoku, vrh koje je pozlaćena kugla sa polumjesecom i 12 svilnih trakovah, koje rukom drže višji turski hodže. Turci su uvjereni, da kad se ta zastava nosi, svaki će djaur (t. j. koji nije Turčin) odmah osliepiti, čim ju pogleda. Ajde dakle, mrki Mujo, donesi što prije u Bosnu i Her-

cegovinu to svoje muhamedsko zelenilo, pak da vidimo, tko će osliepiti, ti, il ubogi Kršćani, nad kojimi bdije Bog i njegova sveta pravica!

* Turske vojske, kako se računa, odkad je buknuo ustanak bje poslano u Bosnu i Hercegovinu preko 40,000 ljudi, a sad vele, da je već neima više od polovice. Dakle što od vitežke ustaske ruke, što od boljesti, što od zime i glada Turci doslie izgubiše do 20,000 vojnikah.

* Junakinja Merkusova, poznata jurve našim čitateljim, pošto bi uhvaćena sa Ljubibratićem i poznatom družbom te odvedena u Linc, otiđe u Srbiju u Biograd. Al tute opasno oboli od pošalice iliti tifa, a usljed toga i od boginjah, dok napokon prošlih danah opet srećno neozdravi. Biogradjani učinise joj neopisivo sjajnu demonstraciju sa bakljadom, kojim ona liepo zahvalivši na te i ostale prijateljske izkaze, nacrti živahnim govorom skoro oslobodjenje slavenskih narodah. Liepi doček i vele srdačno štovanje, što joj je vas Biograd izkazao, toli ju taknu, da je odlučila ostaviti sve svoje imanje narodu srbskomu, dočim se već sada trsi, da sakupi liepu četu junakah, pak njom da udari na Turke. Ona je rodom iz otoka Jave na istočno-indijskom Arhipelagu, koji pripada Holandiji, čija je ona podanica, a obično živi u Jerosolimu. Merkusova govori olandezki, njemački, francuzki, talijanski i arapski. Mnogo je po svijetu putovala, jako je bogata, imajuć preko 40,000 olandezkih for. čista dohodka na godinu. Od naravi obdarena čutljivim i odvažnim srcem, kao i osobitim čuvstvom narodne slobode, predje, kako svaki zna, jesenas u Hercegovinu pridruživ se ustašom protiv nekrstu. I doisto ne samo da je dobrovoljno i hrabro nadvladala sve teškoće rata, nego je i vele darežljivom svojom rukom ustašom pomagala pribavljajuć četi, kojoj je pripadala, sve što joj je trebalo. Živila!

* „Bielka iz Bosne.“ Pod ovim imenom izdao je u talijanskom jeziku vitez Vjekoslav Fichert u Mletcih veoma liepu tragediju iliti groznokaz, punu slavenskoga narodnoga duha i značnja kanoti i uzvišenih misli. Ovo izvratno djelece nemože nego da razplamti srce svakoga Slavena, kanoti i svih onih, koji vide u junačtvu i požrtvovanju malena puka, kao što je bošnjačko-hercegovački, konačnu pobjedu naroda, koji čuti u sebi tvrdu nadu u oslobodjenje i bolju budućnost svoju.

* Inglezka kraljica dala si je ime *Indijske Carice*, i to, kako se veli, da tim otegoti neprestani ruski napriedak u Aziji.

* U Meksiku, u Americi, buknuo je velika buna, koja će po svoj prilici prekopititi sadašnju vladu, pa ju bogzna čim nadomjestiti.

* Zdravo selo. „Stidd. Post.“ javlja, da u župi osjačkoj u Koruškoj nije u godinu danah ni jedno čeljade umrlo. Ko zna kolika je župa, i možda je tako malena, da nije ni čudo, što u godini u njoj nije nitko preminuo.

Pregled tršćanskoga tržišta.

Pšenica iz Albanije prodavala se po fior. 9.22 svakih 100 kilog. - Girka-Galac po fior. —
Kukuruz iz Romanje po fior. 6.46 iz Bosne po fior. 6.23.
Raž iz Salonik-a po fior. 7.84.
Zob svake vrsti po fior. 8.50 Albanije.
Voće, Naranče iz Sicilije po f. 3.— do 7.25.
Limuni iz Sicilije pro fior. — do 1.75 za svaku skrinjicu.
Smokve iz Kalamate po fior. 11—12.
Ulje iz Italije po fior. 52 do 63, iz Kerfa po fior. 48½, iz Dalmacije po fior. 45½ iz Istre po fior. — za 100 kilog.
Kameno ulje po fior. 17—18 brez skonta.
Kože janjće po f. 60.— do 75 volovje Istarske, dalmatinske i bosanske po fior. 108 do 116 Amerikanske po fior. 89 do 120.
Kava Mokka po fior. 127 Ceylon po fior. 107 S. Domingo po fior. — Rio po fior. 98—107¼.
Cukar austrijanski po fior. 31½—33¼.
Bakalar po fior. 29—34 za 100 kilog.
Lies, daske koruške fior. 91, iz Štajerske fior. 68—74 duge hrastove fior. 23—25.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Aprila 1876.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Caraki dukati (cokini)	—	—	5.02	5.03	5.04	5.03	5.04	—	5.00	5.71	5.63	5.60	5.64	5.68	—	—
Napolconi	—	—	9.56	9.58	9.64	9.58	9.61	—	9.69	9.72	9.59	9.55	9.59	9.55	—	—
Lire Ingleske	—	—	11.94	11.97	12.—	11.94	11.97	—	12.10	12.16	12.—	11.95	11.99	11.99	—	—
Srebro prid (aggio)	—	—	104.25	104.50	104.35	104.25	104.25	—	105.75	106.—	105.75	105.—	105.25	105.70	—	—